

Thema 5

MIJN TAAL en TOS: lessen

Motto:

Taal doe ik op mijn manier!

5.1. ZENDEN en ONTVANGEN

Groep 1. Kijk dan!

Doel

De leerling kan eenvoudige boodschappen overbrengen met lichaamshoudingen en gezichtsuitdrukkingen.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *Gewond* klaar (klik op de afbeelding voor het filmpje).

Werkwijze

Kijk naar het filmpje. Wat gebeurt er? Spoel nog eens terug en kijk naar een klein stukje. Vat het verhaal kort samen.

Verdeel de groep in tweeën. Geef elke groep één stoeltje. Bespreek met de kinderen waarom je op een stoel zou willen zitten of niet goed kunt staan. Het gebroken been komt vast eerst. Wat voor redenen zijn er nog meer? Denk aan moe, oud, zwanger, verdrietig, zwaar bepak. Speel de situaties uit: één kind zit op de stoel, een ander kind wil op de stoel zitten. Hoe regelen ze dat zonder te praten?

Groep 2. Bedoel je?

Doel

De leerling kan eenvoudige lichaamshoudingen en gezichtsuitdrukkingen van anderen 'lezen'.

Materiaal

Papier of karton

Werkwijze

Deze les geef je met z'n tweeën.

Vertel kort iets over zenden en ontvangen en maak dan twee groepen: de zenders en de ontvangers.

De ontvangers maken een ontvanger die ze op hun oor kunnen zetten en/of een koker waardoor ze goed kunnen zien.

De zenders krijgen van jou drie eenvoudige boodschappen die ze moeten verzenden. Ze verzinnen samen hoe ze de drie boodschappen gaan verzenden: in gesproken taal of in lichaamstaal. Als de zenders een andere gesproken taal dan het Nederlands delen, mogen ze die gebruiken. Oefen een paar keer.

De zendgroep verzendt de geoefende boodschappen. De ontvangers raden de boodschap: wat horen ze, wat zien ze?

Groep 3. Post

Doel

De leerling kan een concrete boodschap zenden en ontvangen.

Materiaal

Digibord: plaat *Post*.

Postzegels

Adressen van de kinderen

Werkwijze

Stuur een paar dagen van te voren een ansichtkaart aan de groep. De afzender is ene A. Zender. Meneer Zender schrijft aan de ontvangers (beste ontvangers) dat het zo

jammer is dat er bijna geen kaarten

meer worden verzonden per post. Want een echte kaart ontvangen is leuk! En een echte kaart verzenden ook: je kunt er precies opzetten wat je zelf wilt.

Laat de kinderen een kaart maken voor hun ouders. Op de voorkant een tekening, op de achterkant een korte tekst en het adres. Als een kind kan schrijven in een andere taal, dan mag dat ook. Help de kinderen zo nodig met het adres.

Laat de kinderen een postzegel plakken en doe de kaarten samen op de bus.

Groep 1. Babypraat

Doel

De leerling snapt dat een baby kan communiceren met geluid en mimiek en kan met het eigen lichaam iets zeggen.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje klaar van communicerende baby (klik op de afbeelding voor het filmpje).

Werkwijze

Vraag in de kring of kinderen wel eens een baby hebben horen praten. Waarschijnlijk niet..... Vertel dat jij zelf toch wel eens een gesprek hebt gevoerd met een pasgeboren baby. Hoe kan dat?

Laat het filmpje van de baby van vier weken zien. Wat zien en horen de kinderen? Is dit een wonderbaby? Deden zij dat ook toen ze klein waren?

Vertel dat je met je lijf heel veel kunt vertellen. Wat kunnen de kinderen vertellen met hun lijf? Doe iets voor en laat na doen. Laat elk kind iets voordoen dat door de anderen wordt nagedaan.

Groep 2. Peuterpraat

Doel

De leerling herkent dat taal iets is wat je moet leren en dat het voor de een moeilijker is dan voor de ander om te leren praten.

Materiaal

Digibord: zet de twee filmpjes van pratende peuters klaar (klik op de afbeeldingen voor de filmpjes).

Werkwijze

Toon (een stukje van) het filmpje van de brabbelende tweeling. Wat zeggen de jongetjes tegen elkaar? Kun je ze verstaan? Begrijpen ze elkaar? Kunnen de kinderen dat ook?

Laat de kinderen om de beurt in tweetallen iets tegen elkaar brabbelen. Begrijpen ze elkaar?

Laat dan het filmpje van Bobbi-Lee zien. Kan het meisje al echt praten? Wat zegt ze?

Vertel dat alle kinderen moeten *leren* om te praten. Het gaat niet vanzelf. En bij de een gaat het wat sneller en wat makkelijker dan bij de ander.

kinderen leren twee of meer talen tegelijk. Andere kinderen beginnen met één taal en leren er later andere talen bij.

Vinden de kinderen in de klas het moeilijk om te praten? Ik welke taal is moeilijk of juist makkelijk?

Groep 3. Toen en nu

Doel

De leerling kan iets vertellen over de eigen taalontwikkeling.

Materiaal

Foto's van alle kinderen van toen ze net op school waren (dus van groep 1 of als die er niet zijn van het begin van het schooljaar).

Digibord: filmpje van een telefonerende baby (klik op de afbeelding voor het filmpje).

Werkwijze

Hang de foto's van toen de kinderen net op school zaten aan een waslijn in de klas.

Vertel dat kinderen taal leren door na te doen. Kijk naar het filmpje van de telefonerende peuter. Wat zien de kinderen? Zien zij ook wel eens iemand telefoneren?

Laat de kinderen kort in tweetallen met elkaar telefoneren: ze hoeven niks te zeggen, maar alleen net te doen alsof. Ze mogen de baby uit het filmpje nadoen of een van hun ouders die aan het bellen is. Misschien spreekt die ouder een andere taal?

Kan de baby uit het filmpje al praten?

Konden de kinderen al praten toen ze op school kwamen? Welke taal (of talen) spraken ze toen? Loop naar de foto's aan de waslijn. Vertel bij de foto van elk kind over het verschil tussen toen en nu. Alle kinderen kunnen nu meer en kunnen dingen beter dan toen!

Laat de kinderen ter afsluiting een tekening maken van zichzelf: toen en nu.

Groep 1. Op kraambezoek

Doel

De leerling kan laten zien wat je met lichaamstaal (lichaamshouding en gezichtsuitdrukking) kan zeggen.

Materiaal

Pop

Werkwijze

De kinderen staan in de kring, in het midden ligt een pasgeboren baby (pop). Praat met de kinderen over baby's:

- Hoe zou je reageren als je wordt opgebeld en er een baby is geboren?
- Wat voor cadeautje zou je kopen?
- Ben je wel eens bij een baby geweest?

Alle kinderen mogen bij de baby kijken en laten zien hoe zij de baby zouden verwelkomen.

Alle kinderen lopen door de ruimte.

De kinderen gaan zich in verschillende mensen inleven. Geef de kinderen opdrachten, we zijn nu allemaal:

- Een baby
- Een jaloerse grote broer of zus
- Een strenge tante of oom
- Een lieve opa of oma
- Een haastige vader of moeder
- Een verlegen neefje of nichtje

De kinderen lopen en bewegen op een manier die bij de persoon past.

Groep 2. Ik wil....

Doel

De leerling begrijpt dat taal een middel is om iets te bereiken.

Materiaal

Digibord: plaat *Ik wil*.

Werkwijze

De kinderen zitten in de kring. Kijk naar de plaat op het digibord. Wat wil dit kindje? Vertel ze dat jullie vandaag gaan uitvinden hoe je kunt bereiken wat je wilt. Leg de kinderen vervolgens verschillende situaties voor en vraag bij elke situatie om *zoveel mogelijk manieren* om je doel te bereiken in deze situatie. De kinderen mogen hun antwoord zeggen, maar ook voordoen.

- Je hebt honger. Wat kun je doen om te zorgen dat je iets te eten krijgt?
- Je wilt tekenen, maar je potlood ligt op de grond.
- Je wilt tekenen, maar je hebt geen potlood.
- Er staat een koektrommel op een hoge plank. Je kunt er niet bij, maar je wilt wel een koekje.
- De juf heeft iets uitgelegd, maar je weet niet wat je moet doen.

Voeg situaties toe die passen bij de dagelijkse praktijk in de groep.

Groep 3. Bonjour

Doel

De leerling kan benoemen welke taal of talen hij/zij begrijpt en spreekt.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *Hallo in 20 talen* klaar (klik op de afbeelding voor het filmpje).

Werkwijze

Bekijk het filmpje eerst helemaal. Zijn er kinderen in de klas die niet alleen Nederlands spreken, maar ook een andere taal? Wie herkende hallo in een andere taal? Ga in het filmpje op zoek naar een taal die door een kind uit de klas wordt gesproken. Kan het kind nog meer zeggen dan hallo? De andere kinderen mogen het woord na zeggen. De taal die genoemd is, komt op het bord te staan. Hoeveel talen kennen we met z'n allen?

5.4. HEB JIJ DAT OOK?

Groep 1. Weet jij het woord?

Doel

De leerling kan (bijvoorbeeld met een afgesproken gebaar of plaatje) aangeven als het haar/hem niet lukt om te zeggen wat zij/hij bedoelt.

Materiaal

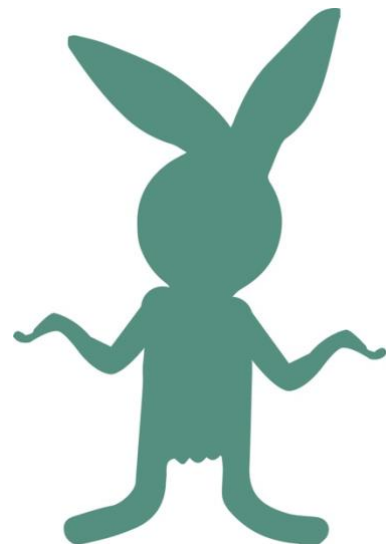
Interactief voorleesboek *Help! Weet jij het woord?* (Kentalis, 2016).

Lamineer het knipblad *Konijn-lukt-niet* (groen) en snijd de konijnen uit. Op elk knipblad staan 9 konijnen. Zorg dat er zoveel konijnen zijn als er kinderen in de klas zitten.

Werkwijze

Lees het prentenboek interactief voor en ga met de kinderen op zoek naar het woord dat Tossie zoekt. Volg de acties van Tossie en bespreek met de kinderen wat *zij* doen als ze niet op een woord kunnen komen of als iemand niet begrijpt wat ze bedoelen. Spreek af dat de kinderen in zo'n situatie kunnen kiezen tussen: zeggen dat ze het woord niet weten, een gebaar maken of het kaartje van het groene konijn laten zien.

Groep 2. Huh?

Doel

De leerling kan (bijvoorbeeld met een afgesproken gebaar of plaatje) aangeven als hij/zij iets niet begrijpt.

Materiaal

Digibord: Zet het filmpje *Hond met stok* klaar (klik op de afbeelding van de hond voor het filmpje).

Lamineer het knipblad *Konijn-lukt-niet* (blauw) en snijd of knip de konijnen uit. Op elk knipblad staan 9 konijnen. Maak zoveel konijnen als er kinderen in de klas zitten.

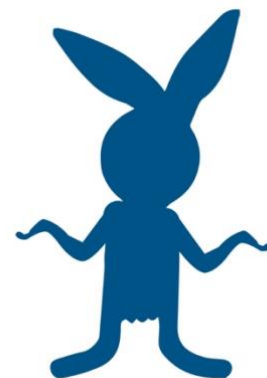
Werkwijze

Bekijk het filmpje van de hond en bespreek wat er gebeurt. Verzinnen de kinderen ook wel eens een list?

Creëer in de klas verschillende situaties waarin een list verzonnen moet worden, laat de kinderen om de beurt het (door jou gecreëerde) probleem oplossen. Denk aan: iets dat te hoog ligt, iets dat onder een kast ligt, met je handen vol een deur openmaken, een tekening maken met een potlood met een gebroken punt, iets pakken met je handen op je rug, met een blinddoek om iets vinden, met een slok water in je mond om iets vragen. Verzin dan een onbegrijpelijke opdracht waarvan je zeker weet dat de kinderen deze niet kunnen uitvoeren, ook niet met een list (*doe met één grubbel de grubbels in de grabbels*).

Leg uit dat het niet lukt om iets te doen als je niet snapt wat je moet doen. Zelfs niet met een list. Wat dan?

Spreek af dat de kinderen in zo'n situatie kunnen kiezen tussen: zeggen dat ze het niet begrijpen, een gebaar maken of het kaartje van het blauwe konijn laten zien.

Groep 3. Zo is het

Doel

De leerling kan aan de hand van voorbeelden en/of afbeeldingen bevestigen of ontkennen of hij/zij iets moeilijk vindt (woorden uitspreken, woorden vinden, vertellen, begrijpen).

Materiaal

Digibord: *Beeldverhaal-taal-moeilijk* .

Print, lamineer en snijd of knip *Dit-vind-ik-moeilijk* voor alle leerlingen.

Werkwijze

Zet het beeldverhaal klaar op het digibord en vertel aan de hand van de afbeeldingen *interactief* en *met emotie* over de problemen die de hoofdpersonen hebben met taal. Gebruik voorbeelden uit de klas of van het plein die de kinderen herkennen. Denk ook aan meertalige kinderen die een woord wel weten in de ene taal, maar niet in de andere taal.

De hoofdpersonen (en hun problemen):

- Tossie (woorden vinden)
- Uil (informatie verwerken)
- Nijlpaard (woorden uitspreken)
- Beer (vertellen)

En wij dan?

Wat herkennen de kinderen? Bij zichzelf, bij anderen?

Verbind de verhalen van Tossie, Uil, Nijlpaard en Beer met:

- de ervaringen van de leerlingen
- de *Dit-vind-ik-moeilijk*-picto's.

5.5. DAT HELPT!

Groep 1. Help!

Doel

De leerling vraagt hulp *als* hij/zij hulp nodig heeft.

Materiaal

Digibord: *Dat-helpt*-(ballon)
Print, lamineer en snijd of knip vier keer zoveel exemplaren van *Dat-helpt-ballon-9x* (konijn met ballon) dan er leerlingen in de klas zitten.

Werkwijze

Zet de afbeelding van het konijn met de ballon klaar op het digibord. Leg uit dat je om hulp kunt vragen: als je iets niet kunt, niet snapt, niet durft

of niet wilt. Vertel dat jullie gaan oefenen met hulp vragen en dat de kinderen hulp mogen vragen door een kaartje met het konijn te pakken en het in de lucht steken. Laat de kinderen in een kring gaan staan. Leg de kaartjes met het konijn op de grond in het midden van de kring.

Doe verschillende dingen voor (handeling, beweging, tekst) en vraag aan de kinderen steeds om je na te doen of te herhalen wat je hebt gezegd. Als een kind een kaartje in de lucht steekt, help je hem/haar met de handeling of maak je de opdracht makkelijker/duidelijker. Een gebruikt kaartje mag door het kind worden bewaard. Het kind met de meeste kaartjes heeft gewonnen.

Groep 2. Help mij met...

Doel

De leerling kan benoemen *waarmee* hij/zij hulp bij nodig heeft.

Materiaal

Digibord: *Dat-helpt-met*.

Print, lamineer en snijd of knip vier keer zoveel exemplaren van *Dat-helpt-met-9x* dan er leerlingen in de klas zitten.

Werkwijze

Zet de afbeelding van het konijn klaar op het digibord. Leg uit dat je om hulp kunt vragen: als je iets niet kunt, niet snapt, niet durft of niet wilt. Leg ook uit dat je een ander niet zomaar weet waar je hulp bij nodig hebt. Vraag aan de kinderen wie er weet waar jij hulp bij nodig hebt als je ineens heel hard 'help!' gaat roepen.

Vertel dat jullie gaan oefenen met vertellen waar je hulp bij nodig hebt. Wie hulp nodig heeft, pakt een kaartje en houdt het in de lucht..

Laat de kinderen in een kring gaan staan. Leg de kaartjes met het konijn op de grond in het midden van de kring.

Doe verschillende dingen voor (handeling, beweging, tekst) en vraag aan de kinderen steeds om je na te doen of te herhalen wat je hebt gezegd. Als een kind een kaartje in de lucht steekt, wordt het spel gepauzeerd. Het kind legt (zo nodig met hulp!) uit *wat* hij/zij niet begrijpt, durft, kan of wil doen. Als het lukt om dat duidelijk te maken, mag het kaartje worden bewaard.

Het kind met de meeste kaartjes heeft gewonnen.

Groep 3. Help mij zo!

Doel

De leerling kan aangeven *hoe* je haar/hem het beste kunt helpen.

Materiaal

Digibord: *Dat-helpt-zo*.

Print, lamineer en snijd of knip vier keer zoveel exemplaren van *Dat-helpt-zo-9x* dan er leerlingen in de klas zitten.

Werkwijze

Zet de afbeelding van het konijn klaar op het digibord. Leg uit dat je om hulp kunt vragen: als je iets niet kunt, niet snapt, niet durft of niet wilt. Leg ook uit dat je een ander niet zomaar weet waar je hulp bij nodig hebt. Vertel dan dat niet iedereen *op dezelfde manier* geholpen wil worden. Gebruik voorbeelden uit je eigen klas!

Als iemand zachtjes praat, dan helpt het als hij of zij *harder* gaat praten.

Als iemand snel praat, dan helpt het als hij of zij *langzamer* gaat praten.

Als iemand onduidelijk praat, dan helpt het als hij of zij *duidelijker* gaat praten.

Als Pietje iets niet snapt, wil hij graag dat je *voordoet* wat je bedoelt.

Als Farida iets niet snapt, wil zij graag dat je *herhaalt* wat je zei.

Als Metin iets niet snapt, vindt hij het fijn als iemand het in het Turks uitlegt.

Vertel dat jullie gaan oefenen met vertellen *hoe* je wil dat iemand je helpt. Wie hulp nodig heeft, pakt een kaartje en houdt het in de lucht. Laat de kinderen in een kring gaan staan. Leg de kaartjes met het konijn op de grond in het midden van de kring.

Doe verschillende dingen voor (handeling, beweging, tekst) en vraag aan de kinderen steeds om je na te doen of te herhalen wat je hebt gezegd. Als een kind een kaartje in de lucht steekt, wordt het spel gepauzeerd. Het kind legt (zo nodig met hulp!) uit wat hij/zij niet begrijpt, durft, kan of wil doen en hoe iemand (de leerkracht, een ander kind) haar/hem kan helpen. Als het lukt om dat duidelijk te maken, mag het kaartje worden bewaard.

Het kind met de meeste kaartjes heeft gewonnen.

5.6. TOS(TI)-MONUMENT

Groep 1. Ik ben trots op mij

Doel

De leerling kent het begrip trots.

Materiaal

Digibord: Zet het filmpje *Trots op mij* klaar (klik op de afbeelding voor het filmpje).
Kartonnen kaartjes (A6 of A7-formaat) met in 1 hoek een gaatje waar een lint door kan.
Lintjes.

Werkwijze

Luister naar het liedje uit Sesamstraat. Grover is trots op zichzelf. Hij vindt zichzelf bijzonder en knap. Hij kan zich goed vermaken en vindt zijn eigen grapjes leuk.

Maak een rondje waarin iedereen vertelt waar hij of zij trots op is. *Ik ben trots op mij, omdat ik.....* Laat de kinderen na het rondje een medaille voor zichzelf maken die ze om hun nek kunnen hangen.

Groep 2. Trots zie je zo

Doel

De leerling kan herkennen en laten zien hoe 'je trots voelen' er uitziet .

Materiaal

Digibord: PDF *Wie van de twee is trots?*

Werkwijze

Bespreek kort in de kring wat trots betekent en waar je trots op kunt zijn. Bekijk dan samen op het digibord *Wie van de twee is trots?* Bij elke bladzijde mag één kind naar voren komen en aanwijzen wie van de twee kinderen trots is. Als de goede foto is aangewezen, mag de leerling het kind op de foto nadoen (gezichtsuitdrukking en lichaamshouding) en laten zien hoe hij/zij zelf doet als hij/zij trots is. Vraag of het kind ook weet wat het andere kind voelt.

Groep 3. Trots op het proberen

Doel

De leerling kan trots benoemen in termen van wat hij/zij *probeert*.

Materiaal

Digibord: Zet het filmpje *Baby giraffe* klaar (klik op de afbeelding om af te spelen).

Digibord: zet de namen van de kinderen op een rijtje zodat je achter elke naam makkelijk iets kunt opschrijven.

Print op A3 en lamineer *Supervrienden-aan-zee*.

Leg gekleurd papier, tijdschriften, stiften, lijm en lapjes klaar.

Werkwijze

Bespreek kort wat de kinderen hebben gezien. Kan de baby giraffe al goed staan? Kan de baby giraffe al goed lopen? Denken de kinderen dat de kleine giraffe trots is op zichzelf? Laat de kinderen samen tot de conclusie komen dat de moeder giraffe en de kleine giraffe trots zijn omdat de baby giraffe het steeds blijft *proberen*.

Ga dan de kring rond en vraag aan elk kind: noem één ding dat jij nog niet zo goed kunt, maar wat je wel steeds weer probeert. Op het digibord schrijf je op wat de kinderen noemen. De kinderen moeten ook zelf proberen te onthouden wat ze hebben genoemd.

Laat de kinderen nu de 6 gelamineerde platen van *Supervrienden-aan-zee* in de juiste volgorde op de muur plakken. Op de plaat die zo ontstaat mogen ze dat tekenen, verven of plakken wat ze nog niet zo goed kunnen maar wel proberen.